

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“

в Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор.,
на пів року 8 кор., на чверть року
4 кор., на місяць 1 кор. 50 сот.
в Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів
року 4 карб.
в інших державах: на цілий рік 32 фр.,
на пів року 16 фр.

**Передплата на „Буковину“ разом із
тижневником „Руска Рада“**

на цілий рік 18 кор. (зг. 9 рублів або 34 фр.)
а на пів року 9 кор., зг. 4-50 р., або 17 фр.
Поодинокі числа 10 сотників.

БУКОВИНА

Виходить кождої середи, п'ятниці і неділі.

Редакція, адміністрація і експедиція
„Буковини“

в Чернівцях ул. Петровица ч. 2.

Ч. телефону 176.

Адрес для телегр.: „Буковина — Чернівці“.

Оголошення приймає ся по 20 сот. від
стрічки. „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки.
При частійших замовленнях відповідний рахунок.
Рекламації неопечатані відні від порта.
Рукописи звертає редакція лише за попе-
редним застереженням і залученням належи-
тості поштової.

В справах редакційних можна устно по-
розумівати ся що дня від 9—10 рано і 2—3
по пол. крім неділі і свят.

Посол Н. Василько про регуляцію учит. платні.

„Я особисто як також спільно з прочими рускими
послами Буковини, особливо з п. Спинолом інтер-
венював безпастанно у міністра просвіти в тій справі.
Для скріплення своєї акції покликавав ся я при тім
на згоду з прочими послами Буковини і сконстату-
вав також, що спеціально голова румунського клубу
бар. Гормузаки ділав в тім самім напрямі. Як
я вже мав нагоду донести письменно председателеви
краєвого союзу учительського п. ну. Ісакевичови,
міністер Мархет за предложеном регуляції уч.
платні до санкції. Але на мою кількохразову просьбу,
щоб подав своє становище до публичної відомості
у відповіді на дотичну інтервенцію тов. Спинола,
відповідав міністер усе відмовно.

З сего як також з інших приватних інформацій
взяв я пересвідчення, що міністер Мархет не
є ще певний, чи його погляд найде послух в раді
міністрів. Про се також інформував я в час п. Іса-
кевича. Учительському закону грозить на мій по-
гляд супротивлене міністрів висланих
з Долишної і Горішної Австрії, Чех та
Галичини. І вони також не є ворожо успосо-
блені зглядом буковинського учительства, але мусять
оглядати ся на фінансове положення своїх країв. З
огляду на добрі відносини румунських послів до Чехів
і Поляків, збережених ще з часів залізного перетяг,
як також з огляду на їх теперішні близькі янсини
з християнськими соціалами, могли тільки
вони своєю енергійною акцією усунути згадану не-
безпечку. Отсей погляд подав я також свого часу пану
лу. Ісакевичеві.

Рускі послы становлять в парламенті опо-
зиційну партію і яко такі не могли згладити регуляції
учительської платні годувати ані за бюджетом ані за
угодою. Ми мусіли отже вдовольнитися тим, що ви-
казали річеву конечність корисного
загадження сеї справи — і ми вчинили
се. Річею прочих послів, що підпарють теперішню

правительство, зн. послів румунських і німецьких, буде
переперти санкцію регуляції учительської платні, коли
вже нічо вишшого для Буковини не зробили“.

НОВІ ВИБОРИ.

28. грудня с. р. вигасла шестилітня каденція
галицького сойму. Найважніше завдання, яке старий
сойм мав виконати, — узгодити нової ординації
виборчої, так і остало ся невиконане. Для сего має
зійти ся новий сойм, але вибраний по старій методі,
а як спільно галицьким верховодам з новими виборами,
доказує вже хочби те, що назначено їх на 25. лю-
того б. р. в сільській курії, а на перші дні марта
в прочих.

Галицькі вибори — хто їх не знає? Саух про
них розійшов ся як широкий світ — про ті вибори
з куріями, посередністю і явністю, з горівкою,
ковбасою і хрун-ми, з старостами, жандармами і по-
ліцами, з замисланем опозиційних виборців по тюрмах,
з сльозами і кровію. Від повітря, вогню, голоду і га-
лицьких виборів сохрани нас, Господи! — повинні б
співати галицькі виборці. бідні руски мужики...

Можна уявити собі, як будуть виглядати отсі
нові вибори від котрих залежить рішення: яка має
бути реформа виборча до сойму або: бути чи не бути
Полякам панам у східній Галичині. Усе піде в рух:
комітети виборчі, адміністрація, судівництво, щоб
тільки як найменше руских послів випустити в брами
„єдиного польського сойму“.

Тай не тільки се. Не даром п. Марков так го-
рлячо промовляв проти вивласнення Поляків в Познань,
щоб не даром „руско народний клуб“ в парламенті
так борзенько поспішав ся заявити, що не солідари-
зуєть ся з демонстрацією руских послів, не даром
п. Галубовичий заявив перед кореспондентом „Slow-a
Polsko-go“, що про утїст Русинів Поляками в Га-
личині не може бути й мови. І не даром відзначаєть
ся польська преса про москвофілів як про статочний,
поважний елемент.

Для нас не може бути сумніву: підуть проти
нас усі, що признають ся Поляками, підперті цілою
силою бюрократичної машини, а де самі не зможуть
нічого надіти, там підкорять москвофіла. Жде отже
наших братів в Галичині горяча боротьба на житі
і смерті, боротьба, в якій можуть мати за собою лише
освідомлене мас та працю інтелігенції і почуте слуш-
ної справи. Побачимо, хто побідить.

**Загальні збори тов. „Жіноча Громада“
у Вашківцях н.ч.**

Не дуже то часто доводиться ся почути щонебудь
про жите нашого селянського жіноцтва; так не часто,
що всякий свідомий прозв того життя, треба стрі-
чати як цвітку, що показує ся серед весняного снігу.
Організація жіноцтва нашого народу, який через
ріжні історичні злидні не зумів виявити усіх своїх
сил і здібностей — не малої для нас ваги!

Такі думки спонукують мене занотувати вра-
жіння, якого зазнав я на загальних зборах тов. „Жі-
ноча Громада“ у Вашківцях н.ч., що відбули ся 22.
с. м., при численній участі старших і молодших жінок.
Серце радувало ся, коли було видіти таке поважне число
нашого жіноцтва, з'єднаного спільною ціллю: обра-
зувати себе, розбуджувати в собі любов до всего,
що своє, що рідне і виловати ті чувства в серця
дітей.

Збори відкрила голова тов. пні Н. Лучань-
ска, вказуючи гарними, і ясними словами на вагу
єдності, на конечну потребу свідомого, від усіх
пересудів свободного жіноцтва, в якого рукав доля
народу, зазначуючи при тім своє вдоволене зі зро-
зуміння сеї мети вашківським жіноцвом. — Із звіту
діяльності виділу видно, що він не існував лиш
„для парад“, але займав ся щиро справами това-
риства; доказом сего часті сходини на спільне чи-
тання, кілька селянських вечорниць, концерт і послідне
нікодайське свято, в яким взяло участь багато дітей,
і головню 122 К готівки, зложеної в райфайзенській
касі. Такою діяльністю не легко може похвалити ся
котре будь товариство! — Жіноцтво зрозуміло добрий
заряд товариства, тож і не диво, що коли пні Лу-
чаньска заявила, що ріжнородні обовязки не по-
зволяють їй займатися ся як слід товариством — жінки
заповіли, що радше з товариства виступлять, ніж
пристануть на вибір иншої жінки головою. Новий
відділ знов дає запоруку, що товариство не зійде
з дороги на яку ступило.

На внесені пні Ясінчукової зобовязали ся
молодші устроювати аматорські вистави, або забрати
жіночі ролі, коли-б такі вистави давало тов. „Січ“.
Є надія, що на будуче викаже товариство ще більше
число членів, бо на внесені пні Ріпильової узе-
кшено виплату вкладок на довільні рати. На зборах
викинуло ся не мало зацікавлене біжучими національ-
ними справами, яке проявило ся в одностайній ап-
робаті внесені пні Ясінчукової: висказати погорду

Розсерджений читач.

Молодий чоловік відчув певного рода привно-
блене, коли слуга з'явив ся у дверях та сказав, що
редактор просить його до себе. Несміливо здоровка-
ючи, увійшов він до бюро, склонив ся перед підстар-
куватим добродієм, що сидів коло стола, похилений
над паперами і назвав своє ім'я. Редактор звернув
до нього обличчям — блідим, одуховленим обличчям
з великими ясними очима, що неспокійно дивили ся
з під густих бров та втомленим поглядом оглядали
пришелеця.

— „Я прийшов“, почав той —

— „Знаю“, перебив йому старий. „Сідайте.“

Молодий чоловік сів з правого боку бюро і гля-
дів вивисавою редактори в обличчя, що здавалося
йому тепер ще бліднішим та більше перетомленим.

— „Я докінчив власне читати вашу новелу „Кріпка
любви“, почав говорити старий, вказуючи на зошит,
що лежав перед ним. „Ви прийшли певно, почути
мою думку.“

— „Я свободний“, відповів молодий чоловік, очеви-
дячки розворушений.

— „Отже на мою думку, ваша новела не має жадної
вартості“, сказав редактор сухо, перебираючи паль-
цями картки зошита.

Молодий чоловік почервонів. Він працював над
своїм оповіданням повних чотири місяці, вложив у нього,
що мав найліпшого в душі, а отсе приходило те
старе, краснорудне мудо і нищило одним словом
твір, до якого висоти само не сягало. Та він не на-
лежав до людей, що дозволяють мовчки тесати собі
кіля на голові, мав тверду постанову боронити своєї
праці перед тим чоловіком, що сидів ото самовладно
на судейським троні і кидав засуди лиш тому, бо мав
силу до того. І як чоловік, що готується до бо-
ротьби, спитав ся рішучо, внявши очі в обличчя

редактора: — „Щож вам не подобаєть ся в моім
оповіданню?“

— „Весь“, відповів той, видно подражаний ви-
зиваючим тоном питання. „Зміст, форма, світогляд,
мова — ну, одним словом весь, про що властиво
розходить ся в творі штука.“

— „Чому вам зміст не сподобав ся?“ — запи-
тав молодий чоловік обурений, знова почервонівши
легко.

— „Не сподобав ся се не властивий вираз“, від-
повів редактор грубо, — „він обиджає мене, дра-
жнить; — він — нікчемний!“ додав піднесеним го-
лосом.

В грудях поета варив ся. „Прощу подати при-
чини, пане доктор!“ сказав він дрожащим голосом
міряючи редактора ненависним оком.

— „Хочете причини?“

— „Так!“

— „А зможете ви стерпіти їх?“

— „Очевидно.“

— „Отже добре, почуйте.“ Він поглядав рукою
симу чупринку, кашельнув і почав говорити: „Пере-
довсім фактичний стан. Ви оповідаєте на 184 вели-
ких сторонах, як лїйтнант Бодо уратував підчас по-
жару жате Графині Сидоні, як він —“

— „Простіть, пане доктор —“

— „Не прикрашуйте!“ крикнув редактор. „Ваше
оповідання я читав — від початку до кінця...“

— „Не маю жадної причини прикрашувати що-
небудь“, відмовив молодий чоловік, онесмілений трохи
рішучим тоном протівника. „Я оповів про долю двох
людей.“

— „Про долю, про долю!“ перебив йому старий.
„Що обходить мене доля лїйтнанта Бодо?“

— „Коли ви се так розумієте —“

— „Нема що инакше розуміти! Доля одного
чоловіка не обходить нас. Вона цікава, але тільки
тоді, коли будить у нас пересвідчене: тут розходить

ся не про одиницю, але про всіх: про класу, на-
рід, рід.“

Судьба одного має поставити нам перед очі
всіх. Лиш той поет, кому дана даска відкривати
віковично людске. А що відкрили ви? Ви оповідаєте
з вдоволенем крамара новинку про те, що приключило
ся лїйтнантові Бодо, очевидно щоб викликати у чи-
тача подив над тими дивними річами, що можуть
стати ся в світі.“

— „Коли якась доля дивна, то се не значить,
що вона для епічного оброблення не відповідає“,
зауважив молодий чоловік обидженим голосом.

— „Куріозам місце в хроніці“, відповів редактор
зневажливо. „Там подібете те дивніші річі: са-
мовбийства, підкинення немовлят —“

— „Знарікарувати можна все“, кинув молодець
цівогосом. Його боевий настрій ослаб і він почував
потребу скінчити розмову. Але старий, здавало ся,
щойно тепер розгорячив ся, і між тим коли поет
міркував, як би найкрасше винести ся, старий гово-
рив, розсудуючи далі свою думку: „Хто дивного
шукає лише в чуді, той навіть не здогадаєть ся, про
що властиво ходять. Для когось сміх дитини, лет
птаха, кора дерева не цікаві річі, той може бути
дуже хосениним громадянином — агентам товариства
обезпечень, навіть правительственным радником — але
поетом він не є. Поет бачить дива навіть там, де
ніхто вже не бачить нічого. Старинні мабуть най-
красше висловили поняття поета, називаючи його ясно-
видом. Він бачить: нове в старім, велике в малім,
вічне в проминаючій, і найнезначнійша річ се для
нього подія. Нарисуйте мені стару жінку, що оберяє
картофлю, коня, що жує овес, експеленцію, що роз-
вертає свою гідність, але дайте почути у всім дузі
життя, а я з набожністю слухати-м ваших слів.
Та колиб ви роздобули і не знати як заматаних по-
дій, а не мали сили відслонити породо мною душу
людей і річий, то я буду слухати вас з тою самою

польським професорам львівського університету за їх становище в звисних послідних подіях в тім-жэ університеті, а найбільшу пошану академікам — борцям за народні права. — Одноголосною ухвалою подяки для п-ні Емільї Стрийської, що дарувала багато книжок для товариства і відспіванем народних гимнів по другій горячій промові п-ні Лучанської розійшлися учасники в найбільшій одушевленій домі, виносячи сильне переконане, що „пора се великая есть у взятій важкій боротьбі,“ до якої би їм ось так духом врішати ся!

Чем.

Москвофільська і панросійська ідея в Австрії.

(Конець).

У перше відслонено занавісу, поза якою відгравалась панросійська пропаганда, коли „императ. Общество исторіи и древностей рос.“ в Москві оголосило друком 1880 р. переписку Погодіна зі словянськими ученими і писателями (1835—1861), яка обіймає також численні листи Зубрицького, Головацького і інших Русинів. Се видавництво дає можливість приглянутись ближше русофільській пропаганді, якої цілю була асиміляція Русинів з московським народом. Тепер можна се вказати документально, яких то способів уживано до сеї страшний деморалізації Русинів, з якими послугували ся опісля різні висланники московського добродійного товариства, на чолі котрого стояв довгий час звисний Ігнатієв, щоби єднати між Русинами релігійні мови і народності, апостатів греко-католицької Церкви і платних агентів для спиювання самостійного народного і культурного розвитку Русинів. Си переписка кидає ярке світло на методу, якою позаскано найвизначніших і найбільше впливових руских учених, писателів, сьвященників і т. д. для русофільської ідеї, а з другої сторони дає нам можливість пізнати, як з'єднувані в Галичині апостоли сеї ідеї вміли позаходитись около сего, щоби деяких архієпископів і єпископів деяких краєвих шефів і неодио австрійське правительство використати для своїх цілей.

В р. 1898 оголосила історична часопись „Кієвська Старина“ дуже цікаву переписку Лебединцева, який в рр. 1864 і 1866 з поміччю згаданого Головацького і редактора Дідича займав ся масовим експортом руских професорів і сьвященників з Галичини, щоби перевести русифікацію і опрацювати холмської дієцезії. В р. 1905 оголосив проф. унів. др. Студинський переписку згаданого Головацького з рр. 1836—1849 (другий том, який обіймає листи з рр. 1863—1874, друкують ся), яка становить вельми багатий причинок до генези і поширення москвофільської ідеї в Австро-Угорщині. Тепер можна документально вказати, якими способами сї апостоли москвофільської ідеї шпирли провалити серед руского духовенства в Галичині і Угорщині, як они здобули вплив на руских катехетів, використовували урядові становища, ба навіть вміли використати протекцію єпископських ординариятів і правительств для досягнення своєї цілі. В сей спосіб удалось москвофілам захопити для своїх цілей виключно в свої руки найстарші і найбагатші рускі інститути (Ставропільський інститут і Народний Дім у Львові) та при пом-чи товариства Качковського і популярної часописи „Русское Слово“ розширити

сю пропаганду між народними масами. Тим обставинам завдячує москвофільська партія, яку хибно зовуть „старорускою“ (бо она не признає ні рускої мови і літератури ні рускої народності) вибір п'яти послів сего наряду до державної ради. Вправді москвофілам не удалось перенести вибору свого провідника д-ра Дуликевича, але чотири сепаратисти руского клубу (др. Король, др. Глазовицький, Давидик і Курилович) в державній раді утворили власний „Русский народный Клуб“, до якого належить др. Марков яко гостіганти. Підчас коли отже члени сего клубу уважають руский нарід в Австрії лиш яко галузь московського народу, що поновно ствердив їх урядовий орган „Галічанін“, хотять они в дволічний спосіб зводити публичну оцінку і міродатні круги в Австрії вивореною в тій цілі хибною назвою „Altruthenen“ і з'єднати для своїх планів, як се робили свого часу їх предки. Повисший огляд, зладжений на основі оголошених документів може проте сю справу в тім згляді основно внясити.

Вісти з Росії.

Перша Дума перед судом.

Сього тижня петербурска судова палата перемінняла ся в парламент. На лаві обжалованих засідає 169 що найкрасших послів першої Думи з своїм президентом Муромцевим — за підписане виборчої відозви. Це кождому живе в пам'яті той 22. липень коли російське правительство розігнало народних виборців за те, що они майже одностайно признали допустимим примусове вивласнене землі. Послам не було иншої дороги як проти такого акту насильства заперестувати в різкий спосіб. На фінляндській, трохи вільнішій як деінде в Росії землі, у виборці зложило 169 послів відозву до російських народів, завзиваючи їх хопити ся пасивної резистенції, то є відмовити державі податків і рекрута. Їх голос остав ся голосом вопіючого в пустині, виборка відозва не мала успіху, а її автори відповідають тепер перед судом за свій вчинок.

Образ, який петербурска публіка мала нагоду в віторок минушого тижня побачити в повітовім суді, нагадує на найкрасші дні молодого російського парламентаризму. Із 169 обжалованих явилися 158, між ними президент Муромцев, віцепрезиденти князь Долгоруков і Гредескул і секретар князь Шаховський, отже ціла президія. Двох обжалованих Рамішвілі і Окунева, яких держано в тюрмі, ввели жандарми. Прочі обжаловані попитали їх голосними окликами. З України відповідали на суді посли Шемет, Шраг, Чижевський, Штайнгель і др.

При прочтанню імен відгрівають ся цікаві сцени. З повагою римського сенатора підіймає ся професор Муромцев а разом встають всі обжаловані, як також публіка, щоб ушанувати президента першої Думи. Розізнений президент суду Крашенніков завзиває сести. Спокійно називає обжалованих своє занятіє, раніу, вік і з своєї сторони запитує президента, хто його судити, президент викручує ся, однак Муромцев обстає при своїм, почім Крашенніков вдоволяє жаданю. А се робить вражівє, як кождо судити предста-

влявано Муромцеву. Багато обжалованих додає при подачі свого занятія слово „бувший.“ Князь Долгоруков, бувший предводитель дворянства, Гредескул, Щепкін і Ломпакон, бувші професори, Азанаєв і Огнев, бувші сьвященники; Окунев на питанні, чим займає ся, відповідає: „Сиджу в тюрмі.“ Кугаманов означає своє занятіє ось як: „Перед виборами я служив!“ Президент: „А тепер?“ Обжаловані: „Шукаю занятія.“ Церетеді відповів, що є „бувший дворянин і бувший православний.“

Всі обжаловані не почувують ся до вини. Петрункевич, Кокошкін і Набоков заявляють, що їх проступок не є злочином, а тільки средством політичної борби яким було також розвизане Думи. Пасивна резистенція не є революційне средство, його уживали навіть найвольнішій народи, як от Англіяці, Пруси і Угри. Вони лише сповняли свій обовязок супроти народу. Набоков в своїй бесіді споминає убитих Герценштайна і Йоллоса, при чім всі здіймають ся з виныткою судив. Трудовик Семенов заявляє, що він з повною сьвідомістю підписав відозву і не чує ся винним перед законом, бо він лише хотів спонити жаданє народу: придбати для него землі і волі. Соціал демократ Іперскі, каже, що судити є заступниками поміщиків. Рамішвілі, колишній посол з Кавказу, називає розвизане Думи незаконним. Змалюючи мукі в'язнів в Шлісельбургу зломаний тюрмою Рамішвілі зімлів. Князь Боратов замітив підчас переслухання, що прийдє такий час, коли то теперішні суди засядуть на лаві обжалованих. Оskarженим грозить кара до трох літ за проступок предвижений 51. статую і точкою першої частини 129 статі карного закону. Про вислід процесу не має ще відомости.

Білякс першої сесії третьої Думи.

Вчера (15. ст. ст. — пише „Рада“ — Державна Дума покінчила першу свою сесію і під час сьвят працювати не буде. Цікаво переглянути, що зроблено Думою, які здобутки її роботи, що тягла ся півтора місяця без жадних околичних перешкод, при спокійному, нескламученому нічим житю.

Сумний буде цей рахунок, якого „Дума без формули“ зовсім не може оплатити. Зневіре зростає, коли бачиш, як „народні заступники“ півтора місяця властиво не то нічого не робили, але навіть не наближались до роботи й за холодною, мовляв, вони воду не вняли ся, а тільки товкли ся і тупцали увесь час на якімсь подорожнім місті. Вибравши, як звичайно президію, Дума першим ділом почала була творити комісії, маючи на меті всю роботу перенести туди, а на загальних засіданнях обмірковувати тільки реалізувати праці по комісіях. Комісії понавибрано усяких і так багато, що до них не вистарчає робочих рук, що на кождого депутата припадає по кілька комісій. Але стало ся тут дивне діло: показалося незабаром, що величезна більшість комісій не мають чого робити, або не знають, „як їм стати до роботи“. А як наслідок цього — не мають чого робити й загальні засідання Думи. Вони одбувають ся вудно, мляво; дедалі все меншає до них цікавість серед людности, що з таким захопленням стежила за діяльністю двох перших Дум. Тільки два-три рази інтерес підживляв ся, та й то не був інтерес скандала, інтерес до клоунаських витваток Пуришкевича, або иншого якого „изъ станъ славныхъ...“ Ні одного законопроекта Дума за

цікавостію, як свого голяря, коли в неділю розказує мені, що стало ся між сусідами.“

Молодий чоловік вертів ся неспокійно на своїм пріселі. Певність, з якою говорив старий, пригноблювала його усе більше. Він почув, що стає ся безрадимим. Не знав в моменті, що відповісти, але скоро похопив ся, як ударений батою і сказав певним голосом: „Ви ставите до поета такі вимоги.“

Старий неначе вирвав йому з уст: „Вимоги, які ми ставимо до ваших талантів, великі — то правда, але не такі, як вимоги, що ви ставите до нашої терпелivosti. Ми жаданє від вас, щоб ви стягнули за слону з усього темного, що окружає нас, щоб ви могли словом сказати нам, що там криється — се богато — та на те-ж ви поети! Ви-ж вимагаєте від нас, щоб ми бавили ся диточими забавочками, щоби дерев'яні із страху над казкою няньки, а ми пречінь не діти!“

— Як можна вимагати, щоб я в однім оповіданні розвизав загадку сьвіта?

— Потрудіть ся над тм, будь ласка, пане поете! На се-ж ви є. Покажіть бодай, що загадка істнує!

— Се річ фільозофів.

— Ох, ви совісні граничники, що так шануете чужі границі! Що тут мають значити назви? Адже поет також шукає правди, від фільозофа ріжнить ся властиво не цілю але способами і дорогою. А та дорога веде почерез середину життя на найвищі шпиль пізнання. Хто виступає з претенсією, найти послух у міллових дозрілих і занятих людей, той пречінь мусить сказати що-небудь — якусь ідею, віру, сьвітгляд, одним словом що-небудь, чого-б вислухати треба. Та яка ваша віра, який ваш сьвітгляд — ?

— Я песиміст, — сказав поет.

— Ви песиміст? Гарзд! То проповідуйте горе сьвіта, біль життя, терпінє, що гнетє нас, тугу, що пожерає наші душі, тільки ошадіть нам вашого вмізуваного любовного скигліня, що, їй Богу, обридло

нам. Що ви чините з нами! Ми жаждемо синтези життя, а ви — ви оповідаєте нам кавар'яні історії!

— Але-ж, пане доктор —

— Лешіть, — перебив йому старий. — Не про вас мова, а про ту кришаву кунку літературних слабин, що при недостаті вишнього занятія накидають ся на провідників людства, вимагають подиву від нас, обмежених читачів, та на якийсь час витуманюють навіть публичну увагу.

Старий так розпавив ся, що стратив поводи почуте особистости свого голосу. Розвиваючи свої теорії, не зауважав навіть, що обиджає чоловіка. Засуджений від ряду дт на жорстоке заняті читати рукописи й охолоджувати зарозумілість неспосібних людей, був до того ступни подражнений, що майже не міг говорити спокійно.

— Коли-б ви тільки зображали нам людей, — почав він знова. „Живих людей з тілом і кістками, з кровю і нервами. Ми хочемо чути запах землі, в котрій вони живуть, відчувати повітре, яким вони дихнуть. А ви даєте нам схеми зроблені із саів, фігурки з паперу, ростинки, що віде в землі не мають коріння, постаті, що баламають в порожнім просторі. Та й як можете ви инакше? Щоб впливати на людей, треба сакворити собі форму. А ви —

— Що ви можете закинути мойй формі? — перебив йому молодець, надіючись, що зміна розмови принесе йому ратуюнок.

— Форма вашого оповідання се форма вашого „здасть ся мені“. З неї довідую ся, що ви думаєте про певні особи, не знаю, які вони є. Що ж обходить мене, що ви думаєте про лйтинанта Бодо? Ваш погляд не інтересує мене, він для мене байдужний. Коли вже не можете не сказати свого погляду, то покажіть бодай, що він оснований. А ви не покажете нічого, ви тільки говорите. І грішите проти найважнішого вимогу епічної штуки: не говорити, але зображу-

вати... найбільші поети слухали його. Читайте Гомера, Тацита, Гете, Фльобера, Достоевського...

— Вибачите, — сказав молодий чоловік, — я характеризую пречінь!

— Але як! — накинув ся критик. — Ви характеризуете людей немов у подорожнім напшпорті. Вичислете їх прикмети. Та чи характеризувати, се значить казати про людей, що вони грубі або худі, добрі або лихі?

— Прощу вас, штука не є наука — відповів йому молодець, зриваючись. „Вимагаєте від поета, щоб душевні процеси вковував у математичні формули. Його задань не може бути викликане стислих понять, але настроїв, зворушуванє духа.“

— То значить, він певниен потрясати, радувати, викликати співчутє...

— Власне.

— А сего ви не осягаєте — крикнув критик з тріумфом. З вашого оповідання бачу тільки, що ви зворушені, що ви відчуваєте співчутє, а бодай чините ся, що відчуваєте; та се мене ні крихітки не зворушує. З потрясею вашої душі не пізнаю ваших постатей, але вас; наступає се, чого ви певно не бажали: предметом вашої поезії стаєте ви самі. Огосе найприкріше, що може приключити ся епічному поетови. Ізза того: усуньте ся з ваших творів! Дух поета повинен уносити ся над його творами як дух Бога над водами, але сам правдивий Бог і очевидний поет незримий. Та ви хочете стояти на орадах; ходите, моргаючи очима, між вашими читачами й постатями і уважаєте, щоб між ними не зайшло неспорозумінє; вете ся на перемену в корчах сьміху то плачу, аби спонукати нас вірити, що дїєт ся щось незвичайно веселе або смутне. Послугаєте ся методом торговця, що хоче продати зогнаний товар: заговорюєте. Закликаєте мене, щоб я шанував лйтинанта Бодо і подивляв графяню Сидоню, для якої маєте велику симпатію, а погорджував єї суперницею, для

Звій до свого!

Одинока руська торгівля в Чернівцях при улиці Паньській, число 35

ІВАНА СТЕРНЮКА

цей час не дала, та навіть ні одного питання, справді живого та цікавого для людності, не обмірковала до ладу. Все потонає в нездатності й політичній неосвіченості „работоспособної“ Дума.

Таке враження роблять одні півтора місяця думської роботи. Мимоволі приходять на думку ті часи, коли з таврійського палацу на цілий світ лунали голоси „неработоспособных“ депутатів, коли в Думі й по-за нею кипіла жива діяльність, коли живущим жерелом була надія на те, що народні заступники справді таки дадуть підлогу народові, полекшать його злидні, угруть його слюзи, годючих нагодують, знеможеним додадуть бадьорости. Перебігаючи в споминок те, що бачили і чули мужі таврійського палацу тоді і тепер — неможна й рівняти „неработоспособных“ депутатів до їх щасливих наступників, як не можна рівняти веселого, гоминого життя на людному місці до мертвого спокою, що панує на кладовищі. За короткий свій вік перша і друга Дума справді дали доказ своєї працовитости, уміння і бажання працювати на користь народу. Їх увагу притягали широкі плани державних реформ, вони хотіли вдувати „душу живу“ в ту схожу, що появилася на світ 17 октября 1905 року; вони дбали про інтереси народу, що послав їх, доручаючи їм оборону своїх потреб. Нічого цього не бачимо в третій Думі. Дрібні питання, вузькі класові і станові інтереси, якими перенята більшість теперішньої Думи, нехтоване справжніх реформ на потребу народу — такими рисами визначається „Дума без формули“. Вузкість, неглибокість, неосвіченість, невміння й небажання працювати, от що виявилось виразно під час першої її сесії. І нема жадної надії на те, що вона може що поправити ся, бо в самому корені її лежить та хвороба, яка точить його й не дає змоги щось користного зробити. Ця хвороба — то невність, що сучасний стан речей в Росії вимагає дрібних поправок до „дійствующаго механизма“, а не глибокої, корінної зміни усього ладу.

НОВИНКИ.

Чернівці, 31. грудня 1907.

Фалшиве подане імені. В нотатці під заг. „Eine Falschmeldung“ помістила соціалістична час. „Volks-presse“ в 39. ч. з 1906. р. кілька влучних уваг про „N. F. L. Z.“ та її редактора Кисановича. „Volks-presse“ пише: „Не розуміємо тут того фалшивого подання імені, яке карається за законом, але те звичайне на Буковині: подавати ся за щось такого, чим ся не є, чим ся не може бути. Маємо тут на думці тих „політиків“, котрі удають, що боряться за якусь ідею, якийсь стан або суспільну верству, а в дійсності гонять лише за власними нечестивими цілями. Такого фалшивого подання назви допускається „N. F. L. Z.“. Ся газета зовсім не „нова“; додане словечко „по“ перед „Freie Lehrer Zeitung“ було тільки обманною штучкою, щоб не платити старих довгів. Також не є ся газета „frei“, вона стоїть під подвійною пензурою: Провокатори та ончудіско-дупуліської кліки. Та вже наскільки оправдана назва

котрої ви несприхильні. Але-ж, пане, що обходять мене ваші приватні почування?”

Він замовк, немов озираючи відповіді. Але молодий чоловік мовчав. Чув, що не доріс до безпощадної критики того холеричного старця і не давав відповіді, щоб не спонукувати його до нового вибуху. Був засоромлений через свою непорядність і обурений на ту безглядну критику зашкоропінного в своїх теоріях старця, що отсе вже пів години робив літературні експерименти на його тілі. Як дивно потреває се, думав. Та поки встиг відповісти на своє питання, старий почав: „Хочби я хотів погодити ся з вашими симпатіями, йй Богу — не можу. з якою любов'ю, з яким поважанем трактуєте оту сальновоу товну з її побіленою грубостю, балакуючи глузотою й пареумованою змисловостю! А чи може поет шанувати що вище як правду і красу, він — сумлінне вашої свободи, покликаний валити наших божків, „ломити неволю, здирати старі брехні і будувати нову правду і нову красу? Де той титанічний тівт, з яким Богом піснаний поет, серед громів і блискавок, іде між товпу, освітлює її нужденну нагоду, будить з тупого вдоволення? Де громи вашого голосу, коли ми валяємо ся в болоті, де блискавки вашого духа, коли блудимо в темряві, де вісти вашого серця, коли падаємо в розпуку? Та як можете проповідувати нове слово ви, що не маєте власного голосу і тільки приходите з леговищу епістрів, обладовані їх ідеалами, одушевлені їх любимцями, тими бравими лаянтантами, тими солодкими дівчатами, тими...“

Не міг докінчити своєї думки. Молодий чоловік, обурений до живого, скочив, хватив зошит і вибіг, не прощаючись. М. Фаерштайн.

Переклад з німецького.

„Lehrer-Zeitung“; Газетка заступає учительські інтереси далеко менше як інтереси політиків Ончула-Дупула. Один погляд на зміст її вистане, щоб пересвідчитися, що ся газетка не може бути учительським органом видаваним учителями, бо в ній стілько громатичних і стилістичних похибок, що ученик третьої класи народної соромив би ся такої писанини. Коли отже сама назва є публічним обманом, то теж і сенс її не менше! Газетка є іменню в правдивім значінні слова нічим иншим, тільки розширенням між учителями агітаційним органом панів Ончула-Дупула. Є лиш два чесні люди на Буковині: Панове Ончул і Дупу. А Кисанович їх пророк. Огея теза кричить з усіх статей, з кожної нотатки. І горе тому, хто поважить ся подати в сумнів правдивість тої тези! Такому підсеє ся сейчас — се стара розбишака штучка — нечисті мотиви. Правда, підчас кількомісячної несприхильності п. Кисановича можна було сконстатувати деяке поліпшене в становищі „Lehrer Zeitung“, бо п. Кіппер старав ся дати на шпальтах газети більше місця станомим інтересам. Але з поворотом Кисановича газета „знова“ змінилася, бо знова заступає в кождім напрямі інтереси фамілійної кліки. Признаємо, що п. Кисанович особисто зобов'язаний до вдячності також Ончулові та Дупулові. Вдячність се чеснота, а п. Кисанович виконує ту чесноту на кошті своїх товаришів, котрих ніби заступає, на кошті правди й отвертості. Пан Кисанович утратив право проповідувати мораль другим людям! „Lehrer Zeitung“ не може жадати, щоб її трактовано поважно — бодай під режимом Кисановича... А нам, п. Кисанович, ми радили б оглянути ся за нашим побічним заробковим, не за становищем „провідника учителів“.

Кацалський „учений“ Нозан, ставши на сей рік ректором червоного університету, розгуляв ся на добре. Богословів, які мусять слухати його викладів, трактує як звичайних штубаків; читає каталог як в нормальній школі, а коли покаже ся, що хтось не був на його геніальних викладах, зараз постаріє ся у таких самих як він, щоб тому уділено нагану і виписано його імя на чорній таблиці, на пострах другим! А його виклади помімо своєї несприхильності ще й ненависні руским богословам, бо сей великий „учений“ говорить завжди о рускій м-ві як о діалекті. (Пам'ятаємо, як він перед двома роками апострофував підчас свого викладу „die sogenannten Ruthenen“). Між рускими богословами, які ще не пізнали, що він за півця, агітує на річ буковинських „русских“ не гірше, як Богатирец. Оповідать що прикинує до себе богословів, дає їм спершу вітцєвську науку, як брати ся до студій, а згодом... вилазить шало з мішка. „Чи ви сходите ся з Українцями? Як вам того не радить. Ну а з нашою, старою партією сходите ся?“ І тут не забракне словослов'я для „русских“. „Приходьтє частійше до мене, я вам буду давати книжки до читання“. Як се книжки, можна собі уявити. В патрістичний істинно рускій шал попадає Козак, як побачить у якого богослова записаний виклад д-ра Стоцького. Зміряє студента від піг до голови і конєць кінцем не втерпить і таки скаже: „Вичеркніть, вам того не треба“. При відході студента звичайно додає: „Ну, ну, уважайте, що робите, бо буде зле“.

Перші загальні збори запомогового товариства для вбогої гімназійної молодіжї в Кіцмані „Шнільна Поміч“ відбули ся д. 19. с. м. в салі громадського дому при живій участі членів молодого товариства. Окрім директора й учительського збору, які з природи річї найбільше стоять до товариства, явили ся на салі начальники суду, політичні урядники, громадська управа і знатніші кіцманські горожане: хлібороби й кушні. Огворив збори і з волі зібраних проводив дир. Шпойнаровський. Він здав справу з історії заснованя товариства і вказав на те, що не чи каючи на формальне тогож засноване добродійні люди вже складали датки на його руку (над 200 кор.) а з тих датків уділено помочи вбогим гімназістам. Так само й тепер ще до загальних зборів, а вже по затвердженю статутів товариства директор у порозуміню з учительським збором видав на одж для бідних учеників около 200 кор., що загальні збори з признаєм прийняли до відомости. Товариство числить 116 членів, між якими є кілька членів основателів (із вкладкою 50 кор.), належать до него і замісцеві, Русини, Німці і Жиди. З огляду на гарну його ціль повинен приступити до товариства кождий, кому на серці добро гімназійної молодіжї; річна вкладка вноситься найменше 2 кор. По сім справозданю приступлено до вибору видлу. Окрім директора і двох делегатів від учительського збору (секретаря Ол. Поповича і касиєра Е. Вальнера) війшли до видлу: староста Краля, інсп. Стратийчук, др. Зайдман, начальник громади Дм. Бажан, а до контрольного комісії: начальник суду Вендорф і др. Гойляе. Головою товариства вибрано через аклямацію дир. Шпойнаровського. По третій точці дняного порядку (вільні внесення) іменовано — на внесенє голови — почетним членом товариства місцевого протоєрея о. Івановича за вельми щедрі датки для товариства, а на внесенє д-ра Зайдмана за заслуги коло заложеня і розвою товариства іменовано почетним членом дир. Шпойна-

ровського. Освяченє ціли нашого пожиточного товариства залежить не тільки від енергії вибраного видлу, про яку ніхто не сумніває ся, але й від того, як заінтересує ся товариством суспільність, чи підіпре його датки. І вкладки і датки належить посылати на адресу п. к. дирекції гімназії в Кіцмані з відповідною допискою. Учасник.

Вечерниці Федьковича. В четвер о 7. години вечером відбуде ся в „Народнім Домі“ перша проба мішаного хору на вечерниці Федьковича. Просимо Вп. панів і панів о участь. — За виділ укр. акад. тов. „Союз“: Николай Дрогомирський, голова; Денис Маер, секретар.

Подяка. Товариство „Січ“ в Стебнях (на Буков.) складає отсею дорогою найширішу подяку славному Товариству „Просвіта“ у Львові за 100 дарових книжок, вартости 40 К. Слава і честь „Просвіті!“ Теофіл Роговський, кошовой.

Переполюх в театрі. З Коломиї доносять, що в часі онодіншого представлення „Наді“ в рускім театрі одна жєнщина на салі дістала вибух крові, а коли хтось з скруженя крикнув „ааа“, вся публіка, думаючи, що горить, кинула ся перешуджена до дверей. Аж кільком мужчинам з трудом удало ся успокоїти публіку й ухилити можливі сумні наслідки підчас натовпу в дверех, а потім представленє скінчило ся спокійно. Недужою заняв ся присутний на салі др. Козакевич.

Юліан Дунаєвський, бувший австрійський міністер скарбу, помер в суботу в Кракові у 85. році жити. Покійний уродив ся в Станіславові, де його батько був циркуловим комісаром. Гімназію скінчив в Н. Санчи, правничі студії відбуду в Львові і Відні. В 1850 р. був іменований заступником професора правничого видлу в Кракові. Коли в Австрії настав реакція, перенесено його як проф. статистики до Пресбурга, однак в 1860 р. вернув назад до Галичини, спершу до Львова, відтак до Кракова, звідки в 1864 р. як ректор увійшов до галицького Сейму. В 1873 р. став послом до Ради державної, а в 1886 р. покликавано його на міністра скарбу в кабінеті гр. Тааго і на тім становищі витривав до 1891 р. Як міністер визначив ся тим, що перший привів австрійський бюджет до рівноваги і місто вічних дефіцитів зачав виказувати надвишку. Уступив з міністерства наслідком непорозуміння в чеській справі. Ситий життєвих успіхів і наділений всякими можливими відзначеннями замешкав постійно в Кракові, де осторонь від політичного життя доживав спокійно віку. Як політик був весь час одним із стовпів польського шляхотско консервативного стороництва. Старший його брат, Альбін Дунаєвський, що посвятив ся єввангелічній кар'єрі, був кардиналом в Кракові, де помер 1894 р. Похорон помершого економістра відбуде ся завтра, ві втерок, і як ухвалив краєвий видл, коштом краю. Участь в похороні запевіли між иншими також деякі міністри, як др. Коритовський, др. Ебенгох і Абрагамович.

Із штуки і літератури.

Ілюстрований Буковинський Православний Календар на рік переступний 1908, видає тов. „Руска Бєсїда“ в Чернівцях. Сегорічний календар є один з лїпших календарів, виданих доси „Рускою Бєсїдою“. Зміст календаря дуже різномірний і популярний. Чаєст інформаційна має багато цікавого і пожиточного. Звернемо лише увагу на статистичний „перегляд маєтку дїдичів і мужиків“, перегляд краю після обчислення 1900, „народну програму Русинів“. Чаєст літературна містить оповідання, нарис описи природи, науки, стихи о. Манастирського. Замітніша тут статя посла Н. Василька „Наші народні дїда“, дуже цікава статя про Богдана Хмельницького, так само посла Е. Пігуляка про панщину і її знесенє. Календар містить життєписи померших і живих визначних діячів руских і чужих, між ними коротеньку біографію приятеля Русинів Беризона та портрет поета з родиною. Добре зладжений господарський відділ. Ціла книжка має 180 сторін, містить 37 образків і коштує лише 1 корону.

„Народне Богатство“ часопись суспільно-економічна.

Виходить кожного другого четверга.

Річна передплата 1 К 60 сот. разом з пересилкою.

Редакция і адміністрация: Чернівці, ул. Петровича ч. 2.

Числа оказові розсилаєть ся на жаданє даром.

Число телефону 176. — Жировеkonto австрійського банку.

Число почтової щадниці 90.802.

поручає: свій склад свіжих і добірних товарів корінних, овочів полуни, консерв мясних і овочевих як також ВІНА всякого рода почавши від і корони за фляшку. **Меди питні домашнього виробу і КОМНАТУ до сьнідань!**

Звій до свого!

Належитостий за ановси марками почтовими не приймає ся.

- За редакцію відповідає: Віктор Стриж.